

TÜRKİYE' DE KENTSEL ALANLAR VE EVRENSEL TASARIM İLKELERİ İLİŞKİSİ: SAKARYA ÇARK CADDESİ ÖRNEĞİ

Sena ŞAHİN¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, 41100, Kocaeli,
TÜRKİYE
sena_sahin54@hotmail.com

Özet-Kentsel alanlar, o kentte yaşayan bireylerin ortak kullanım alanlarıdır. Sirkülasyonun yoğun olduğu bu kullanım alanlarını kent bütünü bireyleri gündelik yaşantılarında sürekli olarak farklı sebeplerden de olsa kullanmaktadırlar. Bu sebepten kentsel alanlar bireylerin sosyalleşmesine de katkı sağlamaktadır.

Tüm bireyler yaşama başladığı ilk andan itibaren eşit haklara sahiptir ve hiçbir bireyin ortak kullanım alanlarında farklı standartlara maruz kalması söz konusu olmamalıdır. Bu unsurlar göz önüne alınarak kentsel yaşam alanlarında yapılan tasarımların her bireye eşit haklar sağlaması gerekmektedir. Kentsel yaşam alanlarında her bireyi düşünen, onlara eşit kullanım hakları sunan evrensel tasarım ilkeleri göz önüne alınarak tasarım yapılmalıdır. Evrensel tasarım; tüm insanların eşit şartlarda kullanabileceği tasarımlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Evrensel tasarım her şartta herkes için eşit tasarım bilincini benimsemektedir ve bu bilinci yaygınlaştırmayı hedeflemektedir.

Bu araştırmada; kentsel alanlarda evrensel tasarım çeşitli yönleri ile ele alınmıştır. Kentsel alanlardaki tasarım sorunları ve özellikle de engellilerin karşılaştığı sorunlar incelenmiş; bu sorunlara evrensel tasarım kriterleri ile çözüm sunmak amaçlanmıştır. Öncelikle araştırmanın temelindeki terimlere ait bilgiler verilmiş ve evrensel tasarıma uygun teknik standartlar belirtilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda Sakarya'nın en büyük ve yoğun olarak kullanılan kentsel alanı "Çark Caddesi" analiz edilmiş, elde edilen bulgular sonucunda evrensel tasarım kriterlerine uygun öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler- Evrensel Tasarım, Kentsel Tasarım, Engelli, Eşitlik, Sakarya.

THE RELATIONSHIP OF UNIVERSAL DESIGN PRINCIPLES AND URBAN AREAS IN TURKEY: THE EXAMPLE OF SAKARYA ÇARK STREET

Abstract-Urban areas are the common areas of the individuals who live within the city. The intensive use of circulation areas of the city, albeit for different reasons in everyday life all individuals are constantly using. Because of that, in urban areas contributes to the socialization of individuals.

Bu makale, 4. Uluslararası Mobilya ve Dekorasyon Kongresi'nde sunulmuş ve İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi'nde yayınlanmak üzere seçilmiştir.

Life started from the first moment that all individuals have equal rights, and any exposure should not be different standards in the public areas and the individual in question. By considering these elements of the urban life to ensure the equal right of each individual of the designs made in the fields are required. The thinking of each individual in the areas of urban living, offering them equal usage rights to the design should be made in consideration of universal design principles. Universal design is defined as the totality of all people that can use designs on equal terms. Conscious design for everyone universal design adopts equal under all conditions, and aims to spread this awareness.

In this study, we dealt with various aspects of universal design in urban areas. The problems of the disabled in urban areas and especially design problems have been studied; these problems are intended to deliver a solution with universal design criteria. Firstly, the research on the basis of the information given and about the terms stated in the appropriate technical standards for universal design. In accordance with this information the largest and most heavily used urban area of Sakarya Çark Street ” analyzed in accordance with universal design criteria as a result of the findings recommendations are presented.

Key Words-Universal Design, Urban Design, Disability Equality, Sakarya

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Türkiye’de kentsel alanlar ve evrensel tasarım ilkeleri ilişkileri başlığında Sakarya Çark Caddesi’ni irdeleyebilmek için öncelikle evrensel tasarım, kentsel alan ve engelli gibi kavramların özümsemesi gerekmektedir. Bu makalede tanımlar doğrultusunda örnek verilen caddenin tasarımı incelenmekte ve bulgular doğrultusunda çözüm önerileri sunulmaktadır.

Evrensel tasarım kavramı eşitsizliklere engel olmak için bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Evrensel tasarım kavramının amacı; yapıların, ürünlerin ve çevrenin kullanımında farklı ölçülere ve yeteneklere sahip engelli olan veya olmayan bütün kullanıcı gruplarının mümkün olduğu kadar aynı fiziksel çözümleri kullanmalarına olanak sağlayan prensipler ve çözümlerin gelişimini sağlamaktır. Evrensel tasarımda birçok insanın her durumda kullanabileceği ürünler ortaya koymak esas alınmaktadır.

Evrensel tasarım “ürün, mekân ve çevrelerin farklı yaş, beceri, durum ve yeterlilikteki insanların olabilecek en büyük kitlesi tarafından kullanılacak şekilde tasarlamak” şeklindedir[6]. Evrensel tasarım kavramında önemli olan engelli bireyler değil tüm kullanıcılarıdır. Genelde toplumlarda, engelli veya yaşlı olmak olumsuz bir durum olarak algılanıp engelli bireyler farklılıklarından ötürü problemler yaşamaktadır. Evrensel tasarım bu noktada; tasarımlarda farklılıklarını göz ardı edip her bireyi eşit düşünerek yaşanan problemlere ve aksaklıklara çözüm aramaktadır.

Erişilebilir tasarım sadece engelli kişilerin kullanımına yönelik mekân ve ürünlerin tasarımını kapsarken; evrensel tasarım, engellileri de içine alan tüm insan kitlelerine yönelik mekân, ürün ve donatımın tasarımıdır. Evrensel tasarım kişileri ayırt etmeksizin tek çözüm önerir. Buna göre, engelli, engelsiz, kadın, erkek, genç, yaşlı, sağ elini veya sol elini kullananların ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde tasarım gerçekleştirilir[2]. Kullanıcılara ve tasarımcılara kolaylık sağlayıp onlara rehberlik etmek için evrensel tasarımın eşit kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgilendirme, tasarımda hata payı, düşük fiziksel çaba ve yaklaşma-kullanım için boyut-mekân olmak üzere yedi ilkesi bulunmaktadır. Bu ilkeler doğrultusunda yapılan tasarımlarda kullanıcıların tümü eşit haklara sahip olmaktadır. Evrensel

tasarım yaklaşımı; ürün tasarımı, mimarlık, kentsel tasarım, basit sistemler, karmaşık sistemler olmak üzere farklı alanlarda çözümler sağlamaktadır. Bu çalışmada; özellikle evrensel tasarımın kentsel tasarımdaki etkileri incelenmektedir.

Dış mekânda yapıların birbirleriyle ve diğer öğelerle olan ilişkilerinin, yakınlıklarının oluşturduğu bu mekâna “kentsel mekân” da denilmektedir[4]. Kentsel alanlar şehirlerin merkezlerini oluşturduğundan o kentte yaşayan tüm bireyler bu mekânları kullanmaktadır. Toplu yaşamın söz konusu olduğu bu mekânlarda bireyler çeşitli aktiviteler yapmakta ve sosyal ilişkiler kurmakta ve kendilerine fiziksel çevreler oluşturmaktadır. Kentte yaşayan bireylerin kullanımları için düzenlenmiş olan bu alanlar; bireyleri kaynaştırmakta ve bireylerin ortak paylaşımlar yapmasına olanak sağlamaktadır. Evrensel tasarım ilkelerine uygun olarak iyi tasarlanmış kentsel mekânlar, bireylere kaliteli yaşam alanları sunarak onların beklentilerini karşılamalıdır. Ayrıca kentsel mekânlar buldukları kültürlerden izler taşımaktadır ve her dönem o kültürde yaşayan bireylerin isteklerine, koşullarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Kimi zaman yetersiz kentsel alanlar iyileştirilebilmekte kimi zaman dönemsel değişikliklere uyum sağlamak için yenilenebilmektedir.

Kentsel açık alanlar buldukları kentin imajında etkili olmakta, kentin popüler ve ünlü olmasında önemli rol oynamaktadırlar. Nitekim Central Park New York’u, Champs Elysee Paris’i, San Marco Meydanı Venedik’i, Hyde Park Londra’yı, ünlü üniversite giriş kapısıyla Beyazıt Meydanı ile Taksim Meydanı İstanbul’u ve Kızılay’daki Güvenpark ile Ulus’taki Gençlik Parkı Ankara’yı simgelemekte ve buldukları kentlere kimlik kazandırmaktadırlar[3].

Engelli tanımı, Dünya Engelliler Vakfı (DEV) tarafından 2010 yılında yayınlanan Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme Raporu’nda, Birleşmiş Milletler Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi’ndeki haliyle alıntılanmıştır. Buna göre engelli kişiler, “normal bir kişinin, kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayan” kimselerdir. Yerelde ise 5378 sayılı Engelliler Kanunu, “doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişileri” ‘özürlü’ olarak tanımlar. Engelli bireyler tüm diğer bireylerle aynı yaşam haklarına ve özgürlüklerine sahiptir. Bu bakımdan yapılan tasarımların evrensel olabilmesi için engelli bireylerin de sorunsuzca tasarımları kullanabiliyor olması gerekmektedir. Bunun için tekerlekli sandalyeye bağlı engelli, görme engelli, işitme engelli ve geçici engelli bireylerin durumlarından ötürü tasarımlarda belli standartların düşünülmesi gerekmektedir. Örneğin bir görme engelli birey için yaya kaldırımlarında ve yaya geçitlerinde duyumsanabilir yüzeylerde yönlendirme yapılması gerekmektedir veya tekerlekli sandalye kullanan bireylerin rahatlıkla her mekânda tekerlekli sandalyesini kullanabilmesi için yeterli ölçüye sahip donatılar ve mekânlar tasarlanması gerekmektedir.

Bu yapılan tanımlamalara göre evrensel tasarım ilkeleri ile engelli-engelsiz tüm bireyler için tasarlanmış kentsel mekânlarda sorunlar oluşmadan her bireyin tasarlanan mekânları rahatlıkla kullanabilmesinin gerektiği ön görülmektedir.

2. YÖNTEM (METHOD)

Makale çalışmasında öncelikle bu konuda yazılmış olan literatürler incelenmiş ve çalışmanın inceleme konusu olan Sakarya ilinin Adapazarı ilçesine bağlı Çark Caddesi üzerinde yaşam ve dolaşım alanları gözlem ve fotoğraf ile tespit edilip belgelenmiştir.

2.1. Sakarya Çark Caddesi'nin Evrensel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi (Analysis of Sakarya Çark Street In Terms Of Universal Design Principles)

Örnek olarak seçilen Sakarya ili Merkez ilçesi Çark Caddesi bu bölümde evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenerek kentsel tasarım elemanları analiz edilmiştir. Kentin en önemli kamusal mekânı olan ve herkes tarafından kullanılan caddede özellikle; yollar, kaldırımlar, aydınlatma elemanları, kent mobilyaları gibi kentsel alan tasarım unsurlarının evrensel tasarım ilkeleri açısından uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Bu çalışmada; engelliler, çocuklar, yaşlılar, hamileler ve şehrin yabancıları olanlar, okuma-yazma bilmeyenler gibi engelli konumunda olan bireylerin caddenin kullanımına uygunluğu incelenmektedir.

2.1.1. Çark Caddesi'nin Konumu ve Özellikleri (Location And Properties Of Çark Street)

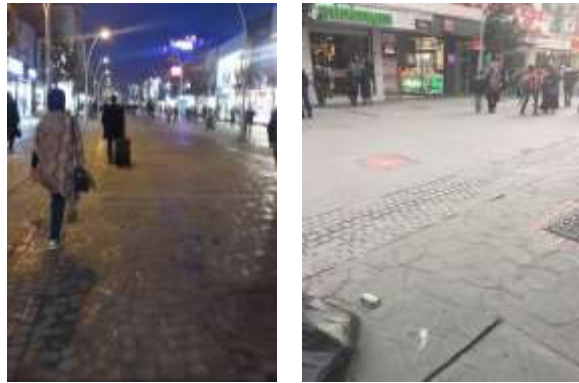

Şekil 1. Çark Caddesi'nin Genel Görünümü (General View Of Çark Street)[8].

Çark Caddesi 40. 777225 enlem ve 30. 394154 boylamda yer almaktadır. Semt/Mahalle olarak Semerciler Mahallesi ve Adapazarı ilçesine bağlıdır.

2.1.1. Çark Caddesi'nin Analizi (Analysis of Çark Street)

Genel olarak Çark Caddesine bakıldığında araç trafiğine kapalı, yayalar için yoğun dolaşıma uygun genişlikte yaya yolları olduğu görülmektedir. Ancak evrensel tasarım ilkeleri için en önemli etken olan herkes için tasarım noktasında sorunlar olduğu görülmektedir. Örneğin; caddenin tümünde görme engelli bireyler için sarı renkli hissedilebilen yüzeyler mevcut değildir. Bu mevcut durum, tasarım ve uygulamada görme engelli bireylerin caddenin kullanımında yaşayabileceği sorunları göz ardı edildiğini düşündürmektedir.

Şekil 2-3. Çark Caddesi'nin Genel Görünümü (General View Of Çark Street)

Tüm kentin ortak olarak sürekli kullandığı bu caddenin zemin kaplamaları incelendiğinde, birçok farklı malzeme kullanıldığı ve malzemelerin farklı olmasından dolayı birleşim noktalarında oldukça belirgin sıkıntılar olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca bazı bölgelerde zamanla bu malzemelerin deformasyona uğradığı da analiz edilmiştir. Buna ek olarak topuklu ayakkabı giyen geçici engelli veya yürüme zorluğu çeken engelli bireylerin kullanımına da uygun olmayan zemin malzemeleri kullanılmıştır.

Şekil 4-5. Zemin Malzemeleri, Deformasyonları (Floor Materials, Deformations)

Şekil 6-7-8. Farklı Zemin Malzemeleri (Different Floor Materials)

Yaşlı-genç, yetişkin-çocuk, engelli-engelsiz gibi tüm bireylerin yaşadığı bu kentin farklı aktiviteler için ortak kullanılan bu caddesinde herkes için tehlike unsuru olan elektrik trafoları özensizce ve bakımsız bir şekilde caddenin birkaç noktasında konumlandırılmıştır. Bu durum caddenin tasarımda büyük önem taşıyan tehlikeli ve yanlış bir çözüm önerisi olarak görülmektedir.

Şekil 9-10-11. Elektrik Panolarının Konumları (Location Of Electrical Panels)

Kentte yaşayan yürüme engelli bireylerin bu caddeyi aktif olarak kullanma hakları mevcuttur. Ancak caddedeki engelli rampalarında eğimin önemsenmemesi, oluşan deformasyonların onarımının yapılmaması tekerlekli sandalyeye bağlı engelli bireylerin bu noktaları kullanamamaları veya kullanımda güçlük çekmelerine neden olmaktadır. Bu durumda bu cadde tasarımında yürüme engelli bireyler ya da bebek arabası vb. araç kullanan bireylerin düşünülmediği görülmektedir. Bu sebeplerden dolayı cadde tasarımı evrensel tasarım ilkeleri ile ters düşmektedir.

Şekil 12-13-14-15-16-17. Engelli Rampaları Tasarımları (Disabled Ramps Designs)

Çark Caddesi'nde bulunan bazı mağazalarda kapı girişlerinde tekerlekli sandalyeye bağlı bireyler düşünülmeden yapılan tasarımlarda, mağaza girişlerinde basamaklar mevcuttur ancak rampalar bulunmamaktadır. Bu rampa eksikliğinden dolayı engelli bireyler bu mağazaları kullanmak istediklerinde sıkıntılar çekmekte veya başka bir bireye ihtiyaç duymadan mağazaya giriş yapamamaktadırlar.

Şekil 18-19. Mağaza Giriş Tasarımları (Shop Entry Designs)

Çark Caddesi'nin bütününe bakıldığında hiçbir yerde kentsel tasarımın bir parçası olan oturma birimleri mevcut olmadığından bu noktada caddenin tasarımında eksiklik olduğu düşünülmektedir. Dinlenmek, alışveriş yapmak, farklı aktivitelerde bulunmak gibi amaçlar için kullanılan caddede kent mobilyası olan oturma birimlerinin bulunmaması tasarımda ve işlevde eksiklik teşkil etmektedir.

Şekil 20-21. Caddesi'nin Genel Görünümü (General View Of Çark Street)

Çark Caddesi'nin geneline bakıldığında kentsel aydınlatma tasarımlarının yapıldığı görülmektedir. Bu aydınlatma tasarımları caddenin aydınlatılmasını sorunsuz sağladığından ve malzemesi, konumlanışı standartlara uygun olduğundan doğru bir kentsel aydınlatma örneğini olarak görülebilmektedir.

Şekil 22-23. Kentsel Aydınlatma Elemanı Tasarımları(Urban Lighting Element Designs)

Çark Caddesi'nin alt yapı unsurlarından rögar kapakları birçok yerde düzensiz bulunmakta ve bu kapakların birçoğu deforme olmuş durumdadır. Bu durum hem tehlike içermekte hem de caddede yürüyen bütün bireylerin kullanımında zorluk teşkil etmektedir. Ayrıca mekânda görsel açıdan kirlilik de oluşturduğu görülmektedir.

Şekil 24-25. Rögar Kapakları(Manhole Covers)

Cadde üzerinde bulunan bazı noktalarda ağaçların veya başka öğelerin kaldırılması ile boş kalan noktaların caddenin zeminine uygun olmayan zemin kaplaması ile kaplandığı görülmektedir. Bu kaplamalardaki düzensizliklerden kaynaklı özellikle yürüme sıkıntılarının ortaya çıktığı analiz edilmiştir. Bu çözümler tüm bireylerin kullanımında zorluk çıkarmaktadır ve dış görünüşü itibari ile de cadde tasarımına uygun olmadığı görülmektedir.

Şekil 26-27. Zemin Kaplamaları (Floor Materials)

Kentsel tasarımın bir parçası olan çöp kutuları cadde de bulunmaktadır. Fakat bu tasarımın kullanım sorunları nedeni ile deforme olduğundan caddenin tasarımında problem teşkil etmektedir. Çark Caddesinde yürürken cadde için yeterli sayıda sağ ve sol yanlarda sırası ile çöp kutuları konulmuştur. Çöp kutularının tasarımları sıkıntı içermiş olsa da yeterli sayıda olması yine de doğru bir çözüm önerisi olduğu görülmektedir.

Şekil 28-29-30. Çöp Kutusu Tasarımları (Trash Box Designs)

Caddenin gerekli noktalarında bulunan bilgilendirme tabelaları yeterlidir ve tasarımda sorun teşkil etmediği görülmektedir.

Şekil 31-32-33. Bilgilendirme\ Yönlendirme Tabelaları (İnformation\Guidance Signs)

Cadde tasarımında su tahliyesi için bulunan ızgaraların yeri ve adedinde, ızgara aralıklarının geniş olmasında sıkıntılar görülmüştür. Bu durum tekerlekli sandalye, bebek arabası ve topuklu ayakkabı kullanan bireyler için problem teşkil edebilir durumda olduğu görülmektedir.

Şekil 34-35. Su Tahliyesi Izzaraları (Water Discharge Grates)

3. BULGULAR VE ÖNERİLER (FINDINGS AND SUGGESTIONS)

- Genel olarak caddenin tasarımına bakıldığında bazı malzemelerin kentsel mekân tasarımına uygun olmadığı ve malzemelerin tümüne bakıldığında bütünlük sağlamadığı görülmektedir. Bu duruma da çözüm önerisi olarak tasarımdaki malzeme sıkıntıları giderilebilir ve malzeme - uygulama açısından yenilik yapılarak malzemede bütünlük ve kullanıma uygunluk sağlanabilir.
- Kentsel alanın ortak kullanım alanı olmasına karşın görme engelli bireylerin yönlerini bulmasına yardımcı olabilecek hiçbir unsur mekânda bulunmamaktadır. Bu alanda; cadde boyunca doğrusal olarak hiçbir engele çarpmadan sarı algılanabilir yüzeyler oluşturulmalıdır. Bu malzeme görme engelli bireyleri tehlikelere karşı koruyacak biçimde olmalıdır.
- Tüm cadde de zemin malzemeleri farklılık göstermekte ve birçok yeri deforme olmuş durumdadır. Caddenin zemin kaplamaları iyileştirilmeli ya da yenilenmelidir.
- Tekerlekli sandalye, bebek arabaları gibi araçların kullandığı, yaya yollarındaki ya da mağaza girişlerindeki rampalarda eğim - malzeme düzenlemeleri ve eksik olan yerlerde rampa ilaveleri yapılması ile tasarımdaki rampalara çözüm getirebilir.
- Rögar kapakları iyileştirilerek ya da yenilenerek caddeyi kullanan hiçbir bireyin yürütmesine engel teşkil etmeyecek hale gelmesi sağlanabilir.
- Cadde de su tahliyesi için bulunan ızgaralar standarda uygun hale getirilebilir. Böylece ızgaralar uygulamada görevini yerine getirirken tasarımda engel oluşturmayacak hale gelebilir.
- Genel olarak tüm caddede bulunan elektrik trafoları konumları ve tasarımları yeniden düzenlenerek tehlikeler en aza indirgenebilir.
- Mekânda bulunan tüm donatı elemanları(oturma birimleri, çöp kutuları vs.) işlevlerine göre düzenlenerek kullanıcıların ihtiyacına cevap verecek hale getirilebilir. Kentsel alan tasarımı yapılarak ve kentsel mobilyalar caddenin doğru noktalarında konumlandırılabilir.
- Yoğun sirkülasyonun olduğu kentsel alan tasarımında peyzaj tasarımı yapılması önerilebilir. Ağaçların düzenlenmesi, yeşil alan çalışmaları gibi işlemlerin yapılması ile tasarımda bütünlük ve estetik sağlanabilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA (CONCLUSION AND DISCUSSION)

Kentsel mekânlar, bireylerin bir arada olup sosyalleştikleri, farklı fiziksel özelliklere sahip olmalarına karşı ortak mekânları kullandıkları, kültürel aktiviteleri paylaştıkları mekânlardır. Kentsel mekânlarda tüm kullanıcılar için eşit şartlar sağlayan tasarım yaklaşımı olan evrensel tasarım ilkelerinin benimsenmesi gerekmektedir. Bu tasarım anlayışında kullanıcıları farklılıklarından ötürü ayırmadan ihtiyaçlarını dikkate alan bir yaklaşım söz konusu olmaktadır. Tasarımın kullanıcıları 'herkes' dir. Evrensel tasarım anlayışına göre tasarlanan mekânlarda her birey kendi ihtiyaçlarını herhangi bir problem ile karşılaşmadan kimseye ihtiyaç duymadan çözebilir.

Bu çalışmada, kentsel mekân olan Sakarya İlinin Çark Caddesi evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanıcı ihtiyaçlarına göre irdelenmiştir. Bunun sonucunda; fiziksel engelliler,

geçici durumlu engelliler, yaşlı ve hamile bireyler başta olmak üzere o kentte yaşayan ya da geçici olarak konaklayan tüm bireylerin Çark Caddesini kullanımında tasarım ve işlevsellik anlamında sıkıntılar ile karşılaşabileceği tespit edilmiştir. Bulgular sonucunda kentsel alanın tasarımında iyileştirme ya da yenilenme çalışmalarının yapılması gerektiğine ulaşılmıştır.

Tüm yaşam alanlarının tasarımlarında evrensel tasarım ilkeleri benimsenerek tüm bireyler eşit olarak düşünülmesi, her bireye eşit haklar sağlayacak tasarım ürünleri elde edilmelidir. Böylece tüm bireylerin işlevlerini yerine rahatça getirebileceği tasarımlar sayesinde hayatları kolaylaştırılabilmektedir.

5. KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1]. Akıncı, G.M., (2014). *Evrensel Tasarım Yaklaşımı: Bayburt Üniversitesi Yerleşkesi Örneği*, Tasarım+Kuram Dergisi, 2014, 17, 16-26.
- [2]. Hacıhasanoğlu, I., (2003). *Evrensel Tasarım*, Tasarım+Kuram Dergisi, Mayıs, 3, 93-101.
- [3]. İnan, Z., (2008). *Kentsel Açık Alanların Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Tasarımı*, Orman Fakültesi Dergisi, 9, 12-23.
- [4]. İnceoğlu, M., (2007). *Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının incelenmesi*, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [5]. Kaplan, H. ve Öztürk, M., (2004). *Engelliler, Kamu Mekânı ve Engelsiz Tasarım: Kamusal İç Mekânlarda İrdelenmesi İçin Bir Çerçeve*, Planlama Dergisi, 2, 67-74.
- [6]. Kavak, M., (2010). *Evrensel Tasarım Yaklaşımı Bağlamında Kamusal Mekanlar: Harbiye Kongre Vadisi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [7]. Tekinalp, B. ve Özerk, B., (2015). *Balıkesir Atatürk Parkı'nın Evrensel Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi*, Mimarlık Dergisi, 382, 54-59.
- [8]. URL-1, <https://www.google.com.tr/maps/place/%C3%87ark+Cd.,+Sakarya/@40.7772757,30.3947908,17.25z/data=!4m5!3m4!1s0x14ccb2d0c07f43c1:0x3f55d798c4975c57!8m2!3d40.7749744!4d30.383825>

Çalışmadaki fotoğraflar Sena Şahin'e aittir.